

ОЛЕКСА СТЕПОВИЙ.

Вп. І57

ЗВИЧАЇ НАШОГО НАРОДУ

ЕТНОГРАФІЧНИЙ
НАРИС

Ч. III

Вербна Неділя

Першою напрозесні прокинулась верба. Ще всі дерева сплять, ще подекуди оціги прикривають землю, ранками сивіє мороз, а верба вже розкриває очі. Набублявіли в неї бруньки, з'являються пухнасті "котики" і бавляться вони з рвучкими вітрами, вигріваються на сонці та навколо розсилають перші пахощі весни.

Неділя, за тиждень до Великодня, звється "вербною", "шупковою" або "квітною" а тиждень перед нею — "вербним". Згідно з старим народнім повір'ям у "вербний" тиждень не можна ні сіяти, ні садити все те, що від нього "користь у землі росте" — картоплю, буряки, моркву, редьку, цибулю та часник, бо все те буде, як верба, рости в гичку.

У "вербну" неділю святять вербу. Біля церкви заздалегідь наведено кілька куп свіжо зрізаного вербового гілля. Багато людей, а ще більше дітей. Це їхнє свято. Вони радіють, тішаються вербою, як першими подарунками ранньої весни.

Кінчилося Богослужіння, і священик по-

кропив гілля свяченою водою. Діти, мов ко-
макня, накинулись на вербу, і кожен нама-
гається ухопити якнайбільшу гілку, бо ж
то, кажуть "щастя". Тут же під церквою,
не відходячи від купи гілля, діти відла-
мують і ковтають по кілька бруньок свя-
ченої верби "щоб горло не боліло". Коли
вже йдуть додому, діти жартують, б'ються
лозинами та показують:

Не я б'ю – верба б'є,
За тиждень Великдень.
Недалечко червоне яєчко!

Або також б'ючись, бажать одне одно-
му:

Будь великий, як верба,
А здоровий, як вода,
А багатий як земля.

У Галиччині промовляють:
Шутка б'є – не я б'ю
Віднині за тиждень
Буде в нас Великдень!

Вдома частину гілок свяченої верби ма-
ти сховала за образами. Як уперше в цьо-
му році будуть вигонити худобу на пасови-
сько, то конче треба овяченою лозиною "щоб
нечість не чіплялася."

Другу частину свячених гілок батько
або найстарший син поніс на город і там
устроїв у вологу землю "на щастя", промо-
вляючи:

Рость, вербо вшобо
Та в корінь глибоко.

Останній тиждень перед Великодними святами зветься білим.

В ці дні господарки мають багато роботи. Вони шити новий одяг, миють лавки, столи, вікна, двері та білять хати й комори.

На цей час існує приказка:

Шити й білити, бо завтра Великдень!

Колись люди широко вірили, що в цей тиждень добре сіяти все те, що плодощить над землею — красолю, горох, зерніці, а особливо квіти, бо все воно буде гарно рости, ясно цвісти та колоситися.

В цей тиждень, починаючи від четверга, кожен день має своє особисте значіння у народніх передвеликодних ритуалах.

До четверга кожен господр поспішав з посівом раніх ярин зернових, щоб як найшвидше закінчити польові роботи та щоб спокійно провести величне свято весни — Великдень.

Чистий четвер

У цей день всі повинні гарно вимитись, одягнути чистий одяг. У хатах, коморах, на подвір'ї — скрізь має бути чисто прибрано, старанно замічено і вже виглядати по-святковому.

Дівчата, щоб мати гарне обличчя, ранком, досхід сонця отаранно мийтвся і воду виливають на перехресті доріг. Але робиться це так, щоб ніхто не бачив і щоб нікого не зустріхи, бо, тоді все пропадає марно.

Хліб, посіяний у цей день, буде чистий від бур'янів та іншої нечисти. Як по палають у печі, то обпалюють грудочку соли. Для цього оіль загортають у клантих ганчірки і кладуть у діч. Коли ганчірка обгорить, оіль витягають і зберігають до Великодніх свят. Ранком на Великдень, коли придуть із церкви і їдають до столу, господар покладе цю сіль

на хліб і поставить на покутті. Колись це сіль ще давали худобі при шлункових захворюваннях.

Увечері в церкві відправляються "Страсті". У хаті, на подвір'ї і на вулиці не чути співу, сміху і навіть голосних розмов. Скрізь панує урочиста тиша і спокій.

Повертаючись із церкви, намагаються донести додому свічку так, щоб вона не погасла. Вдома цим вогнем позначають на стіні хрест, а свічку зберігають до майбутнього чистого четверга. Але і на протязі року іноді доводиться нею користуватися. Під час тяжкої смерті цю свічку дають у руки вмирушому, а в велику грозу її запалюють і ставлять перед образами. Пасічник з пією свічкою ходить у зимку до бджільника. Вважається за недобру приміту якщо свічка дорогою від церкви додому, згасне. Щоб вона не гасла, її несуть у лихтарі власного виробу. Роблять такі лихтарі, здебільшого діти, з різнокольорового паперу, або скла, вправленого в дерев'яну раму, у вигляді зірки, місяця, хати, або навіть - церкви.

Звичайно "від страсти", повертаються пізно ввечері, і як ніч темна, то видблискуючі червоні, сині, та зелені лихтарі, нагадують собою здалека казковий різнобарвний карнавал вогнів, що розсипався від церкви на усі боки, напів сонного, попитого темрявою села.

Страсна п'ятниця

У цей день нічо-го не їдять до виносу плащаниці з вівтаря на середину церкви, а це буває біля другої години вдень.

У містечку Бару, на Вінничині існує звичай — у страсну п'ятницю плащаницю обносити тричі навколо церкви. Це — не передбачене церковними правилами, але тут цей місцевий звичай провадиться дуже урочисто і гарно. В огряді навколо церкви у три, а то і в чотири ряди стають діти, хлопці, дівчата та поважні люди, — всі вони одягнені червоним в білий гарно вишитий одяг. Дівчата — з вінками на голові; в руках тримають великі букети польових квітів. Такий вигляд, здається, повинен би бути веселим і до страсної п'ятниці не пасував би,

Колись цю легенду розповідали дуже урочисто при запалених свічках або при вогнику лампади; вона мала неабиякий вплив на релігійне виховання молоді.

Крім цієї легенди, в цей вечір звичайно, перед тим, як піти до церкви, батьки розповідають дітям про велике страждання Ісуса Христа за опасіння усіх людей і про його воскресення, як символ перемоги добра над злом і правди над неправдою.

Діти уважно слухають оповідання батька, сумують від страждання Господа і радіють, сподіваючись його воскресіння.

Мати, що сьогодні ще поралася біля печі, вже скінчила роботу, миє руки, одягається у своє святочне, молиться перед образами, а потім урочисто готує паски, шнечку, писанки та сало до посвячення. Все це вона складає до нового кошика; кладе велику воскову свічку і накриває чистим рушником.

Пізно ввечері батько запрягає коні, мостить на возі багато сіна, застеляє килимом, кладе кошик з "пасками" і, вигідно усівшись, з матір'ю їдуть до церкви на воєношну.

А хлопці та дівчата, найкраще вбравшись, їдуть на вигін до вогнища.

Ніч під Великдень

Ще ввечера, як добре стемніло, на високому горбі під оаміосеньким селом зайнялося вогнище. Воно палахкотіло, пригасало та знову підіймалося високо — високо вгору і при його освітленні було видно великий гурт дівчат та хлопців. Дівчата горнули до кремезних парубоцьких постатей і в острахон дивились на вогонь. А хлопці розповідали їм про отарого українського Леля — доброго бога кохання й краси.

Колись дуже давно ще в перед христянські часи наші пращури урочиство святкували свято цього бога.

Тепер вже Великдень отав християнським святом, але за отарою українською традицією молодь відзначає пам'ять Ле-

ля великим вогнищем. Правда, дехто заперече й каже, що вогнище — це символізація оходу сонця. Хай буде й так, але цей звичай дуже гарний і дуже старий. В цю ніч майже ніхто не спить, хіба лише малі діти. Дівчата та хлопці бавляться на вигоні біля вогню або на майдані під церквою, а старші люди стоять у церкві й слухають читання дванадцяти Євангелій та чекають урочистого проголошення:

"Христос Воскрес!"

В Галичині ще до останнього часу зберігся звичай вітати проголошення воскресіння Христа пострілом з гармати.

На майдані під церквою, здебільшого біля вогнища, парубки оноруджують гармату. Для цього вони беруть якусь міцну залізну трубу й ланцюгами прикріплюють її до дерев'яної колоди, роблячи щось подібне до старої козацької гармати.

З міцно скручених ганчірок роблять кулю, забивають її в жерло "гармати" і набивають порохом.

Як тільки овиченьки проголошать:

Христос Воскрес!

Хлопці смолоскіпом підпалюють порох і гармата вибухає гучним пострілом. Про це згадує і стара народня приповідка:

— Під Виликдень на радість стріляють.

Ранком, під час сходу-сонця "грас". Кажуть, що всно то підіймається, то знову опускається за обрій.

Ще зночі навколо церкви стоїть багато возів, застелених килимами. На тих возах у нових кониках стоять паски, крашанки та цілі печені поросята або шинки. Ранком, як тільки починає розвиднятися, осявають паски. Усі люди стають з кониками навколо церкви, запалюють свічки і чекають поєвати. Священник з підчими обходить тричі навколо церкви й за третім разом кропить паски свяченою водою. Після такого урочистого поєвчення люди христосуються. Вони вітають одне одного з Воскресінням Господнім, тричі цілуються і обмінюються крашанками. Потім сідають на вози, господар тьохне батою, і риті коні легким сягом несуть їх додому.

Вдома батько бере кілька шматків свяченої паски; грудку соли і йде до стайні. Там він все те роздає коровам, коням та вівцям, а опісля вже напуває й дзе

Їсти. Далі він обходить усі будівлі, що є в господарстві, й обминає навколо них свяченою оілля, "щоб нечисть не заведе-лаось".

Коли батько заходить до хати, уся родина вмивається. Але сьогодні це роблять не так, як завжди. У велику череп'яну миску наливають холодної води, а на дно кладуть три червоні крапанки. Першою вмивається наймолодша дівчина, останнім — батько. За кожною особою вода змінюється а крапанки залишаються ті самі. Після вмивання кожен витирається новим рушником, навмисне для цього приготовленим.

Усі моляться Бєгу і сідають за стіл. Стіл застелений білою скатеркою, вини-ваною вирізуваннями. В тарілках стоять ви-сокі паски, обкладені писанками. На окремі тарільні зроблена з землі могила і на ній зеленіє овес. Це мати посіяла ще за два тижні перед святами, щоб цей день була зелена трава на столі. З цієї зеле-ні тепер визирають червоні, рожеві та жо-вті крапанки. Це гарний символ веселі-сонячної та багатой життям весни.

Вся сім'я розгівляється. Спочатку їд-ять свячену паску, крапанки, сало, масло, ковбасу. Не обходиться —, звичайно і без горілки.

Починаючи Їсти, ;кожен бере свою пос-вячену крапанку і "покається" з батьком.

В Західній Україні батько ріже на шматочки чисту крашанку, бере кінчиком ножа і підносить зокрема кожному по черзі, від старших починаючи. Спочатку матері, потім старшому синові або дочці і так далі. При цьому він виголошує прості, але щирі слова побажання.

— Дай Милостивий Боже, дочекати і до майбутніх Великодніх Свят живими та здоровими!

На Великдень наш селянин дуже радіє гостеві. Вважається за добру ознаку, коли в цей день до хати зайде подорожній чоловік; його завжди запросять до столу, і господаря радо буде частувати усім, що має найкращого. Відомий етнограф Павло Чубинський писав колись: "У цей день проявляється найбільше хлебосільство українців".

Після такого урочистого сніданку господарі йдуть до церкви, кожен з них вилазить на дзвіницю й дзвонить, "щоб гречка уродила", а діти йдуть до своїх родичів христосуватись.

Уявіть собі малого хлопчика, чистенько одягненого, у новій вишитій сорочці та довгих штаних з однією підтяжкою через плече. Він відчиняє двері, переступає поріг і дзвінним дитячим голосом говорить:

Христос Воскрес, не сам я воскрес,

А сам з собою душу покаяв

Прийняв Христос великі муки,
Велич Його під Вели руки.
Його мати стояла, такі слова звічала:
"Ой онючку мій, лений,
Перед Тобом світ красний;
Як буде Ти помирати,
Будуть перед Тобом ангели літати,
З святим Воскресінням поздоровляти".

За таке привітання христувальник дістає від господині не менше, як дві крашаники, а якщо близькому родичеві, то дають і писанки.

У день діти бігають на майдані і біля церкви граються; в крашаники, або гойдаються на гойдальці, якщо їм дозволять парубки.

Гейдалка — це традиційна розвага і ота-реші і мелодної мелодії на Великдень.

Гейдалку будуть парубки за селом на вигоні або на майдані під церквою. Для цього закопують два високі міцні стовби, зв'язують їх угорі поперечкою і за допомогою залізних кілець чіпляють довгі жердини, з'єднані внизу дошкою.

Кожен парубок вступає за обов'язок погейдати на гойдальці свою наречену. Звичайно, на вигін або на майдан під церкву в ці дні збирається уся мелодь. Тут не тільки бавляться на гойдальці, а й обмінюються писанками, виводять Великденні хорівід або співають веснянки.

Ой, рано, рано кури запіли,
Же Христос, же Воскрес, же Воістину
Воскрес.

А ще раніше Ганусенька встала,
Раненько встала, оад замітала,
Сад замітала, грядоньки копала...
Грядки копала, вино саджала,
Вино саджала, стижка говорила:
— Рости ж мені вино тонко, високо,
Тонко, високо, корінь глибоко,
Листя широко, гілля високо.

В Західній Україні на Великдень під церквою виводять гагілки.

Гагілка — це також хоровід, що виконується під гуртовий спів дівчат та хлопців. Кожна гагілка має свій окремий зміст. Бувають гагілки жартівливі, побутові та навіть історичні.

Ой, зозуле, зозуленько,
Закуй же нам так раненько,
Як і тоді закувала,
Як панщині дякувала.

А ми пана не маємо,
Отамана не знаємо.
Вже такі пішли у кути,
Що ламали на нас пруті.
А вже такі поємирали,
Ще над нами старшували.

Так весело проходить наш український
Великдень у справжньому Українському селі.

Проводи

Великодні свята закінчуються "проводами", тобто — поминками померлих родичів та героїв, що загинули за долю України. Поминки відбуваються молитвою та традиційною трапезою на гробках та братських могилах.

Це чудовий звичай. Ще за тиждень перед тим днем люди йдуть на кладовище, поправляють могилки, сіють біля них квіти, садять дерева, лагодять хрести та пам'ятники. На братських могилах завжди працює молодь. Хлопці оглядають де осунулась могила чи похилився хрест або пам'ятник. Все це поправляється, лагодиться, приводиться до належного вигляду. Петім окопують грядочки біля могили, а дівчата сіють квіти — васильки, чебрець, любисток, а в головах обов'язково — традиційний кущ червоної калини. Дівчатам ще належить сплести вінок і надіти його на хрест.

У призначений день для проводів

увесь парід з хороговми, хрестами та він-
ками на чолі з священиком іде на кладо-
вище. Спочатку заходять до могили геро-
їв, відправляють поминки, а потім уже
переходять до всіх інших гробків. Після
відправи панахиди оправаляють поминки: сі-
дають тут же на траві біля могилки, п'ють
горілку, закусують крашанками та різним
печивом. По одній крашанці, скибці хліба
та рештки іншої їжі загортають у землю
на гробку. Виливають туди ще чарку горіл-
ки, промовляючи: " Їхте, пийте, та нас грі-
шних опоминайте".

Потім розбивають об хрест крашанки і
дають іншим людям, щоб з'їли за покій по-
мерлих.

Загиблих героїв поминають громадським
обідом біля їхньої могили.

Коли їдять крашанки на Великодні свята,
то все лушпиння з яєць збирають, несуть
до річки і кидають у воду. Кажуть, що
десь далеко живуть такі люди - рахмани.
Вони не знають, коли буде Великдень, і че-
кають лушпиння крашанок з України. Його
принесе до них вода на десятій п'ятиниці,
і тоді буде Рахмановський Великдень.

Рахмановський Великдень - це староукраї-
нське традиційне свято. За народнім повір'-
ям, якщо хто буде робити в цей день, його
Бог тяжко покарає. Поблизу Кам'яниці Поді-
льського на полі є велика могила. Кажуть,

що колись давно на Рахмановський Великдень брат із сестрою пішли в поле орати, і Бог їх покарав. Вони разом з волами та плугом увійшли в землю, і над ними виросла висока могила.

Тепер у цей день, якщо піти в поле, лягти на могилі, то ще й досі чути:

— Гей, Гей...! — то сестра з братом воли поганяють.

Кажуть ще, що на Рахмановський Великдень, у ночі, коли усі люди сплять, мерці оходяться до церкви на всенощну. Там вони співають своїх, особливих, пісень, а потім розгиваються усею тим, що було їм принесено живими родичами "на проводи".

Рахмановський Великдень святкується на 25-тому дні після Великодня. Є здогади вчених, що це залишок поганьського звичаю.

Найдавніша літературна згадка про "брагманів" є в Літопису Неотора, котрий знову посилається в цьому місці на Георга Амартону.

Писанки – це
таке цікаве й ста-
ре явище в культурній
традиції нашого народу, що
про нього слід говорити окремо.

Звичай робити писанки та красити
яйця виник у нас дуже давно.

У вісімдесятих роках XIX століт-
тя при розкопах Крижанівської могили
археолог Уваров знайшов глиняні яй-
ця. Також яйця знайшов був 1908 ро-
ку Хвойко при розкопах на Полтавщи-
ні. Крім того вчені порівнювали ор-
наменти на утварах, що знайдені були
при розкопах з найстарішими орнамен-
тами писанок, довели, що звичай ре-
зальовувати яйця походить у нас на
Україні ще з передхристиянських ча-
сів.

Найстаріший орнамент на писанках
подекуди зберігся і досі. Він перева-
жно геометричний – трикутники, опіра-
лі, кола, сорока-клинці, сорокакутники,
сорок гілок тощо. Все це знаки різних
рітуалів, образів або священні числа.
Колись не мало особливе значіння і ма-
буть було атрибутом поганського куль-

ту сонця або інших знаків природи.

Пізніше цьому надали християнських мотивів, і тепер число сорок поєднують то сорокаденним постом, то сорока мучениками.

В наші часи на орнаментах писанок нукують не лише історичного змісту, а й мистецького смаку. Тепер ми маємо багато постійних /традиційних/ і нових /світлинних/ орнаментів на писанках. Для кращого вивчення та визначення всіх цих орнаментів ученні намагаються класифікувати їх.

Тепер існує кілька таких класифікацій. Проф. М. Ф. Сумцев поділяє орнаменти писанок на геометричні, рослинні, зоологічні, антропологічні та побутові. Другий дослідник, К. В. Бельсунзовський, пропонує прийняти в основу класифікації писанок такі назви, що їх подають селяни "грав'яки", "голубці", "грибінчик", "хрестик", "безконечник" тощо.

Ще інші вчені поділяють орнаменти писанок на:

а/ історичні, — що мають зв'язок з старовинним орнаментом.

б/ На самобутньо-новий, що становить підстапу для місцевих стилів у наші часи.

в/ Випадкові орнаменти, що свідчать про багатство фантазії та високі мистецькі здібності нашого народу.

Але найкращою класифікацією була б та, що б'єднувала б у собі усі ці три аргументи в одну струнку цілість.

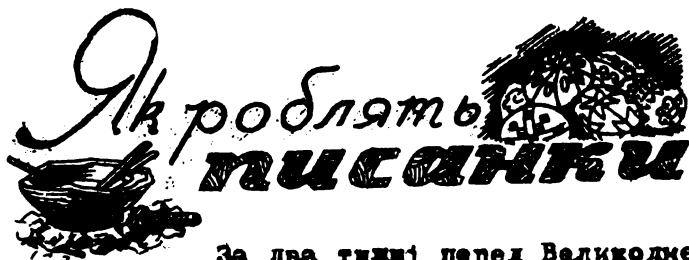
Крім писанок є ще "окорописанки", але їх орнаменти здебільшого шаблонні та непередумані.

У зв'язку з важкими умовами життя за останні двадцять років на Великій Україні мистецтво розвивалося писанки здебільшого рідкістю.

На Західно-Українських землях писанки ще живуть та добре розвиваються. До цього часу вважалося, що найкращі писанки має Гуцульщина. І тепер, якщо мати на увазі історичний /здебільшого геометричний/ орнамент, то Гуцульщина напевно, не поступиться першістю перед іншими частинами України. А щодо самотньо-нових, особливо рослинних орнаментів, то, мабуть, перше місце займе Сокальщина /Волинь/. Про це доводив проф. Д. Горнятневич на засіданні Вільної Академії Наук в м. Авісбурзі 26 січня 1946 року, демонструючи писанки Сокальщини, що мали високо мистецький рослинний орнамент. До того ж намальовані квіти були не вигадані, а описані з живої природи тої місцевості, де жила писанчарка.

Будемо надіятися, що в майбутньому мистецтво писанок буде краще й краще розвиватися попереч усім перешкодам, що їх постійно зустрічає українське народне мистецтво, особливо в останній час.

Як роблять писанки

За два тижні перед Великоднем у селах України починають виготовляти писанки. Роблять писанки дорослі дівчата, діти та старенькі бабусі.

Особливо великих старань до цього докладають дівчата, бо кожна з них хоче щоб у неї вийшла якнайкраща писанка, яку вона на Великдень під церквою подарує своєму нареченому.

Спосіб виготовлення писанок, хоч і дуже простий, проте вимагає не лише пильної уваги та багато часу, а й неабиякого мистецького хисту.

Для виготовлення писанок беруть так звану кисточку — це паличка з бляшаною трубкою на кінці.

На сирому яйці кисточкою вимальовують розтопленим воском ті місця, що їх треба лишити незафарбованими — обідки, крапки та оперізування. Потім яйце фарбують у якій-небудь світлій фарбі, наприклад жовтій. Висушують, потім тією ж кисточкою наводять віск уже на ті місця, що мають лишитися жовтими, і фарбують в другий колір, далі в третій і т.д. При цьому дотримуються лише того принципу, що спершу фарбується лише

у найовітлішій, а потім поступово переходять до темнішої фарби.

Коли вже малюнок закінчений, яйця печуть у муці в не гарячій печі, 35-40°C.

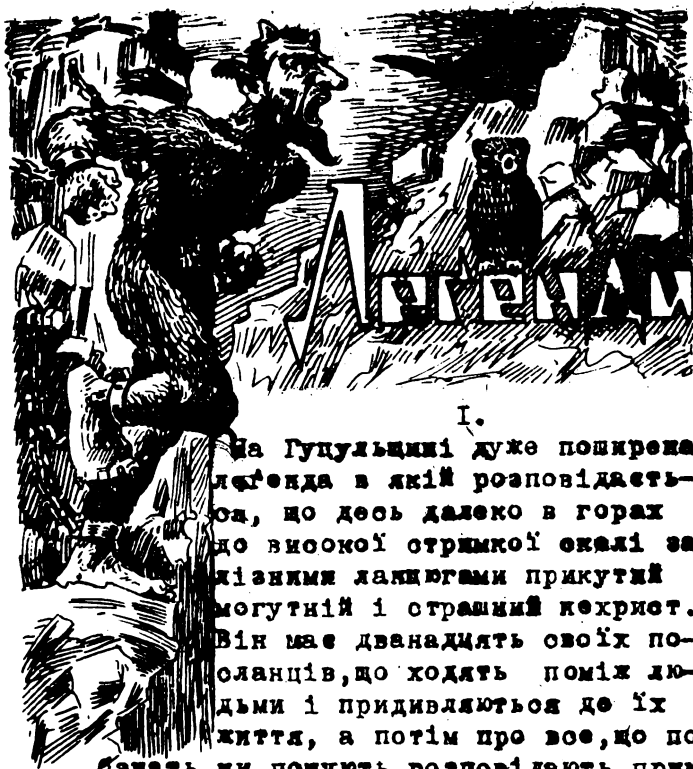
Коли віск ростане і спливе з яйця - писанка готова.

Для розмальовування писанок в останні часи щораз більше вживають хемічних, купованих фарб. Колись фарби для писанок виготовляли самі селяни з рослин. Наприклад, жовту фарбу виготовляли з кори молодих пагінців яблуні, або з жовтих сухих пелюсток молочаю. При цьому слід зауважити, що виготовляти писанки, малювати найскладніші орнаменти, на опуклій поверхні яйця - це робота не така проста, як на перший погляд здається.

Дуже виразно роблять писанки гуцули. Проф. Горняткевич розповідає, що йому доводилось спостерігати, як одна вже літня жінка на Гуцульщині за один день зробила 36. писанок, при чому вона в цей день не покидала і своїх щоденних, господарських справ. Вона налила в печі, варила їсти, годувала тварини, доїла корів і бавила дитину.

Все це їй не перешкодило відтворити геометричний /традиційний/ орнамент з високим містотецьким хистом.

Хочеться щиро побажати нашої молоді наслідувати й розвивати цю безоуміву вишуканість традицію.

I.

На Гудульщині дуже поширена легенда в якій розповідається, що десь далеко в горах на високої отримкої скелі заміжними ланцюгами прикутий могутній і страшний нехрист. Він має дванадцять своїх посланців, що ходять поміж людьми і придивляються до їх життя, а потім про все, що побачать чи почують, розповідають прикованому нехристові.

Коли посланці кажуть йому, що люди живуть бідно, сваряться поміж собою і незадоволені життям — нехрист радіє, оміється і ланцюги його ослабнуть. Як що посланці кажуть йому, що між людьми згода й добро — нехрист сердиться, насупить брови і ланцюги тісніше стискають приковане тіло.

А найстрашніша для нехриста вістка про те, що люди пишуть писанки. Він тоді ричить, як звір, рветься з усіх сил, б'є головою об околю, а ланкнуги глибоко впиваються в його тіло.

Це дуже цікава легенда і вона заслуговує на увагу дослідника.

П.

Друга гуцульська легенда коже про те, що писанки писала Матір Божа і дарувала їх Пилатові, щоб той змилювався над її сином.

Коли Божа Мати писали писанки, то плакала і сльози її капали на яйця. Тому тепер, як пишуть гуцули писанки, вони вималюють такі плями, що нагадують сльози.

Ш.

Колиось Ісус Христос ходив з Петром по всіх землях та людей навчав. Ось якось навесні вони проходили через одне село, а там жиди були; побачили Христа та й ну на нього грудками та каміннями шпурляти. Як торкнеться камінь Ісусової одежі — зробиться писанка, а як грудка — крашанка. Святий Петро позбирав усе те собі до кишені, а пізніше людям роздав. З тих часів і ведеться звичай писати писанки та красити яйця.

IV.

Жиди та всяки — недовірки, як Христос ішов на страждання, опокунали Його. Наберуть у пелену камінців та й питають Його, що вони в пелені ховають, а Христос їм каже:

— Крапане та писане!

Вони відкривають пелену, щоб посмістися з нього, а там крапанки та писанки. Так і пішов відтоді звичай писати та крапати яйця.

V.

Писанки пишуть після Христопоклінної неділі, щоб то, коли на церкву вносять Хрест. На сорок овятих треба виписати сорок кличків, а на вербній та на Благовіщення з писанками нічого не можна робити.

Щоб писанки довго зберігалися їх ваяють у Чистий Четвер і при розписуванні їх не можна класти в пазуху.

VI.

Писанки писала Божа Мати ще тоді, як Ісус маленький був. Дитина дуже тішилася тією забавою.

Шкаралупу крашанок
треба поламати на дрібні шма-
точки, щоб відьма не могла в неї набрати
роси або щоб вона вколола когось із лю-
дей гострим кінцем шкаралупи, бо тоді лю-
дина "висхне"

-:-:-:-:-

Зітерту на порошок шкаралупу писанки
зберігають у таємному місці, а як треба,
то підкурюють нею хору людину "від пропа-
сниць".

-:-:-:-:-

Хустку, що нею обтирають писанки, хова-
ють, а при нагоді підкурюють нею "від бе-
шихи".

-:-:-:-:-

Товчену на порошок шкаралупу крашан-
ки підсипають до кормів курям, щоб краще
неслися.

-:-:-:-:-

В Галичині кидають шкаралупи з яєць
на стріху хати; а на Великій Україні ви-
носять на воду.

-:-:-:-:-

Топтати ногами рештки крашеного яйця
або писанки - великий гріх.

... ..

ПРИПОВІДКИ

Пришов тиждень вербовий, бе-
ри в дорогу віс дубовий.

Вербу ламають, тим холодний вітер гри-
вають.

Прийде Вербиця, назад зима вернеться.

Як прийде Вербич, три колухи тербич.

Діждались-мо Ласки, а за тим діждемось
і Божої ласки.

Великдень раз на рік буває.

Дай, Боже, діждати "Христос воскрес" ка-
зати.

"Добрий день" — на Великдень, "добрий ве-
чір" — на Різдво.

К Великодню оорочка хоч лихенька, аби
біленька, а к Різдву, хоч сурова, аби нова.

Дороге лечко к Великодню.

"Вибачайте, що не писанка", — кажуть,
як дарувть біле яйце.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО "ГОВЕРЛЯ"

НЮ ЙОРК

1959

Дарунок Оттавського відділу
Канадського Товариства
Приятелів України